

ТЕМА 4

ЗАКОНИ І ПРИНЦИПИ РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТУ

4.1 Закони управління ризиками

Сутність законів управління ризиками. У найбільш загальному вигляді *закон* – це залежність, що або зафіксована в законодавчих документах, або є загальноприйнятою для великої групи людей, або має визнання і підтримку авторитетних учених.

З наукової точки зору *закон* – необхідне, істотне, стійке, повторюване відношення між явищами в природі і суспільстві.

Основні групи законів управління ризиками. Вся сукупність законів управління може бути умовно розділена на три основні групи:

- 1) *загальні*;
- 2) *приватні*;
- 3) *спеціальні*.

Загальні закони управління ризиками. Перш ніж перейти безпосередньо до вивчення законів управління ризиками, доцільно розглянути зміст загальних і приватних законів менеджменту.

Загальні закони управління:

- 1) відповідності соціального змісту управління формою здійснення діяльності, що є об'єктом управління;
- 2) переважної ефективності свідомого і планомірного управління;
- 3) єдності системи управління;
- 4) співвідносності керуючої і керованої систем;
- 5) відповідності змісту і форм прямого і зворотного зв'язку в системі управління економічною природою відносин між її підсистемами;
- 6) єдності дій законів управління.

Приватні закони управління ризиками. Серед приватних законів управління виділяють закони, які стосуються до підсистеми, і закони

організації.

Окремі закони, що стосуються керуючої підсистеми:

- 1) зміни функцій управління;
- 2) скорочення числа ступенів управління;
- 3) концентрації функцій управління;
- 4) поширеності контролю.

Спеціальні закони управління ризиками. Спеціальні закони, що мають відношення до різних галузей теорії менеджменту, в тому числі і ризик- менеджменту:

- 1) неминучість ризику;
- 2) поєднання потенційних втрат і вигід;
- 3) прямої залежності між ступенем ризику і рівнем планованих доходів.

4.2 Принципи ризик-менеджменту

Сутність принципів ризик-менеджменту. Принципи управління є його основні засади, що впливають з відносин управління, визначають вимоги до системи, структуру та організацію процесу управління, що сприяє досягненню цілей функціонування і вирішення поставлених завдань.

Основні групи принципів ризик-менеджменту. Принципи менеджменту, як і закони управління, також можна розділити на три основні групи. Принципи, що входять до складу першої групи, є загальними, що відносяться до системи управління в цілому. У другій групі об'єднуються приватні принципи, що стосуються окремих частин і елементів системи управління. Принципи, складові третю групу, регламентують порядок і правила управління конкретними видами діяльності або явищами (зокрема – ризиками).

Загальні принципи управління. Основні загальні принципи управління на сучасному етапі:

- 1) наукової обґрунтованості управління;

- 2) системного підходу до вирішення управлінських завдань;
- 3) оптимальності, гнучкості та демократизації управління.

Принцип наукової обґрунтованості управління. Цей принцип – основний в системі загальних принципів управління. Науковий підхід до менеджменту вимагає комплексного вивчення всієї сукупності факторів, що впливають на ефективність функціонування організації, з подальшим застосуванням отриманих знань у практиці управління.

Принцип системного підходу до вирішення управлінських завдань. Системний підхід вимагає, щоб керівники розглядали організацію як сукупність взаємопов'язаних, взаємозалежних і постійно взаємодіють один з одним елементів (люди, структура; завдання і технології), орієнтованих на досягнення різних цілей.

Принцип оптимальності управління. Принцип оптимальності управління встановлює вимогу досягнення цілей управління з мінімальними витратами часу і коштів.

Принцип гнучкості управління. З вищеназваним принципом нерозривно пов'язаний принцип гнучкості управління, практична реалізація якого дозволяє забезпечити своєчасну адаптацію організації до мінливих умов зовнішнього середовища або її швидку перебудову відповідно до новими цілями функціонування.

Принцип демократизації управління. Із зростанням ролі соціальних факторів в менеджменті на перший план вийшов принцип демократизації управління, який містить вимогу задоволення на справедливій основі інтересів власників, керівників, трудового колективу і окремих працівників організації.

Принцип регламентації управління. Відповідно до принципу регламентації всі процеси, що відбуваються в системі управління, повинні бути жорстко регламентовані, тобто в будь-якій організації повинна бути розроблена розгорнута система правил і норм, що визначають порядок функціонування як організації в цілому, так і її окремих структурних

підрозділів.

Принцип формалізації управління. Принцип формалізації передбачає формальне закріплення норм і правил функціонування організації у вигляді наказів, вказівок і розпоряджень керівника, а також у вигляді положень про конкретні структурні підрозділи та посадових інструкцій.

Сутність принципів ризик-менеджменту.

Принципи ризик-менеджменту – спеціальні принципи, що регламентують порядок і правила управління ризиками:

- лояльного ставлення до ризиків;
- прогнозування;
- страхування;
- резервування;
- мінімізації втрат і максимізації доходів.

Види принципів ризик-менеджменту. Принцип лояльного ставлення до ризиків вимагає від керівника розглядати будь-які ризики як об'єктивний і неминучий фактор господарської діяльності. Відповідно до зазначеного принципу менеджер будь-якого рівня повинен прагнути уникати ризиків, а вміло керувати ними, домагаючись максимальної ефективності діяльності організації.

Принцип прогнозування говорить: з метою підвищення ефективності управління ризиками, а також зниження рівня витрат і позапланових втрат керівництво організації повинно постійно вживати заходів для прогнозування виникнення ризиків. Прогнозування дозволяє заздалегідь підготуватися до можливих негативних явищ і створити необхідні передумови для їх локалізації або нейтралізації.

Принцип страхування. Відповідно до принципу страхування слід використовувати можливості зовнішніх страхових компаній для забезпечення повного або часткового погашення втрат, пов'язаних з підприємницькими ризиками. Будь-які нові проекти або ризиковані операції,

що здійснюються організацією, необхідно заздалегідь страхувати. Страхові виплати, отримані в разі невдачі, дозволять компенсувати понесені організацією збитки частково або в повному обсязі.

Принцип резервування. Принцип резервування передбачає створення в організації внутрішніх резервних фондів, кошти яких можна буде використовувати в разі крайньої необхідності. Наприклад, через різке і непередбаченого підвищення цін на ресурси, організація за рахунок внутрішніх резервів зможе покрити виниклу різницю і забезпечити своєчасне виконання запланованих заходів.

Принцип мінімізації втрат і максимізації доходів вимагає від керівника, з одного боку, раціонально витратити наявні в розпорядженні організації ресурси, а з іншого боку – прагнути до підвищення доходів за рахунок грамотної реалізації проектів з високим ступенем ризику. Це дозволить домогтися максимальної ефективності не тільки в управлінні ризиками, а й в діяльності організації в цілому.